

Податкові органи не поспішають йти назустріч бізнесу

ЗАСТОСУВАННЯ ПІЛЬГИ З ПІДТВЕРДЖЕННЯ ДАНИХ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ В РАЗІ ВТРАТИ ДОКУМЕНТІВ ЧЕРЕЗ АГРЕСІЮ РФ

Михайло КОЧЕРОВ,
керуючий партнер IBC Legal Services

1 квітня 2022 року у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, враховуючи негативні наслідки такої агресії, Верховна Рада України прийняла Закон України №2173-IX, яким запровадила спеціальні правила адміністрування у період дії воєнного стану.

Однією із запроваджених новацій стала норма-пільга, що дозволяла платникам податків, які провадили діяльність на територіях, де ведуться/велися бойові дії (з травня цього року території стали також називатися територіями активних бойових дій) або на тимчасово окупованих росією територіях України і які не можуть пред'явити первинні документи, що були втрачені в результаті таких бойових дій, та на підставі яких здійснюється бухгалтерський і податковий облік, застосувати спеціальні правила підтвердження даних, визначених у податковій звітності. Зокрема, підприємства отримали можливість звернутися до податківців із повідомленням про втрату документів.

У випадку такого звернення наступали одразу п'ять правових наслідків:

1) показники податкової звітності платника податків не могли бути піддані сумніву з боку контролюючого органу лише на підставі відсутності таких документів;

2) в обліку платника зберігалися витрати, від'ємне значення за податком на прибуток, податковий кредит або суми від'ємного значення за ПДВ;

3) запроваджувався мораторій на проведення перевірок щодо зазначених у повідомленні податкових (звітних) періодів;

4) у податкових (звітних) періодах, зазначених у повідомленні, не могли бути переглянуті у бік

збільшення суми задекларованих показників податкових зобов'язань підприємства за зазначені у повідомленні податкові періоди;

5) підприємства також не могли за вказані періоди збільшувати суми від'ємного значення або збільшувати суми бюджетного відшкодування.

На перший погляд, запроваджена процедура повинна була безперервно забезпечувати реалізацію мети, яку законодавець намагався досягти — привести ПК України у відповідність до реалій воєнного часу та створити умови для дотримання прав платників податків.

Але, як свідчить практика застосування пільги, податкові органи не поспішають у цьому йти назустріч бізнесу.

ОБОВ'ЯЗОК ДОВЕДЕННЯ ВІДСУТНОСТІ ПІДСТАВ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПІЛЬГИ ПОКЛАДАЄТЬСЯ НА ПОДАТКІВЦІВ

Детально проаналізувавши зміст пп. 69.28 п. 69 підрозд. 10 розд. XX ПК України, яким упорядковано надання пільги у разі втрати (знищення чи зіпсуття) первинних документів, можна зробити висновок, що існує лише два критерії її застосування:

1) «територіальний» — втрата документів відбувається на території активних бойових дій (де ведуться або велися бойові дії) або на тимчасово окупованих російською федерацією територіях України;

2) «причинний» — втрата документів відбувається через воєнні дії, а не з інших підстав (наприклад, пожежа, що не є наслідком військової агресії).

Отже, платник податків у повідомленні повинен довести наявність цих критеріїв, документально підтвердивши «обставини, що призвели до втрати первинних документів».

ПК України не визначає перелік документів, необхідних для підтвердження, але, виходячи з принципу об'єктивності, такими документами можуть бути: акт комісійного обстеження об'єкта, пошкодженого внаслідок збройної агресії росії, довідки органів внутрішніх справ України чи витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, акт про пожежу та інші офіційні документи установ або організацій, які відповідно до законодавства уповноважені засвідчувати факт знищення майна.

Зі свого боку, за правилами вказаного підпункту, обов'язок доведення відсутності підстав для застосування пільги покладається на податківців.

Тобто контролюючий орган має довести, що зібрані підприємством документи не підтверджують факт втрати (знищення чи зіпсуття).

Зрозуміло, що таке доведення повинно бути обґрунтованим, підтверджуватися відповідними доказами і аргументами, а не мати виключно декларативний характер.

На жаль, аналіз судової практики з оскарження рішень податківців про відмову у застосуванні положень наведеного пп. 69.28 ПК України говорить про протилежне. Контролюючий орган, замість спростування доводів платника податків, у своїх рішеннях наводить аргументи, які не є предметом доведення за вказаним підпунктом.

Узагальнивши позовні доводи платників податків і позиції адміністративних судів, можна дійти висновку, що пп. 69.2. п. 69 підрозд. 10 розд. XX ПК України:

— не містить обмеження щодо права платника податків декілька разів звертатися до контролюючого органу із відповідним повідомленням;

— містить єдину обставину, на підставі якої контролюючий орган має право прийняти рішення про відмову у застосуванні цієї норми. Такою обставиною є втрата документів, що не пов'язана з проведенням на територіях, на яких ведуться/велися бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, бойових дій;

— не містить підстав для відмови у застосуванні спеціальних правил у разі, якщо один із документів, що передається на розгляд контролюючого органу разом із повідомленням, на його думку, має певний недолік, оскільки такий недолік не може бути безперечною підставою для втрати доказової сили документа та не призводить до неможливості встановлення обставини втрати первинних документів;

— у разі, якщо платник податків подав до контролюючого органу відповідне повідомлення з наведеними в ньому необхідними обставинами, то у контролюючого органу не має підстав для відмови у застосуванні спеціальних правил;

— заходи щодо проведення інвентаризації майна та документів не мають відношення до застосування чи відмови у застосуванні спеціальних правил підтвердження даних, визначених у податковій звітності, адже за правилами вказаної норми вимагається лише доведення обставин, що призвели до втрати первинних документів;

— у повідомленні зазначається загальний перелік первинних документів без його деталізації, а умова про можливість зазначення реквізитів свідчить про те, що такі реквізити не мають обов'язкового характеру.

Вказані доводи та позиції повною мірою дозволяють платникам податків захистити свої інтереси в суді у випадку прийняття податківцями необґрунтованих рішень.